

PAKS II: A XXI. SZÁZAD BERUHÁZÁSA – DE MILYEN ÁRON?

Összefoglaló az új paksi reaktorok ügyéről a moszkvai szerződéskötés első évfordulóján

Készítették: Koritár Zsuzsanna, Perger András

2015. január 14.

2014. január 14-én Magyarország és Oroszország atomenergetikai együttműködésről szóló megállapodást kötött, amiben egyebek mellett két új, egyenként legalább 1000 MW kapacitású atomreaktor építéséről egyeztek meg az államok. Az aláíró magyar részről a nemzeti fejlesztési miniszter, Németh Lászlóné, orosz részről pedig a Roszatom volt.

Ez a megállapodás hidegzuhanyként érte a nyilvánosságot. Mindaddig ugyanis arról volt szó, hogy tendereljárás során fogják kiválasztani a beruházót. Hogy megértsük, a magyar-orosz szerződések miért is hatottak sokként, álljon itt egy kis történeti áttekintés.

A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG

A paksi atomerőmű négy reaktorosról hat reaktorosra való bővítése már az erőmű építéseinél, a nyolcvanas években szerepelt a tervekben. Ennek keretében hagytak helyet a paksi telephelyen két, egyenként 1000 MW-os reaktornak. A 90-es években még csak egy sikertelen tenderkiírás történt az ügyben, a 2000-es évek végére azonban komoly kormányzati szándék fogalmazódott meg, hogy az eredeti terveket valóra váltsa.

A Paksi Atomerőmű 2007-ben kezdett el dolgozni az ügyön: ekkor indították az ún. Teller projektet, ami azt tűzte ki célul, hogy a szükséges parlamenti döntéshez készítse el a megalapozó elemzéseket. A projekt eredményeképpen, 2009. március 30-án az

Országgyűlés határozatban járult hozzá „a paksi atomerőmű telephelyén új blokk(ok) létesítését előkészítő tevékenység megkezdéséhez.” A határozattal kapcsolatban számos jogi és tartalmi aggály merült fel: nem volt egyértelmű, mihez is adta hozzájárulását; nem tisztázta, hogy a határozat kit jogosított fel a tevékenységre és homályban hagyta az előkészítő tevékenység fogalmát. A második Orbán-kormány egyébként 2014. januárjában a szerződéskötés után erre a határozatra hivatkozott, mondván, hogy a megállapodással készítették elő az új paksi blokkok létesítését.

A parlamenti döntés után az MVM és a Paksi Atomerőmű elindította az ún. Lévai projektet, aminek már konkrétan a beruházás előkészítése volt a feladata, így a tenderkiírás előkészítése, műszaki-gazdasági elemzések elvégzése, engedélyezésekkel összefüggő tevékenységek végrehajtása, PR tevékenységek végzése, illetve 2014 végéig a tender kiírása és annak elbírálása. A projektre összesen 12,74 milliárd forintot fordítottak.

A Teller és a Lévai projektek transzparenciája alacsony mértékű volt, a projektek adatainak nyilvánosságát – tervek, költségek, a projektek során keletkezett adatok, mint pl. szerződések, eredmények – bírósági és hatósági eljárások révén lehetett csak kikényszeríteni. Ez, mint majd látni fogjuk, a későbbiekben sem változott.

2012 nyarán a kormány határozatokat hozott, amelyekben kiemelt jelentőségűnek ítélte a tervezett beruházást, kormánybizottság

felállításáról döntött, illetve feladatokat határozott meg az ügyben a kormány számára (2012. június 18., 1194/2012, 1195/2012, 1196/2012 kormányhatározatok). Júliusban pedig MVM Paks II Atomerőmű Fejlesztő Zrt. néven projektársaságot hoztak létre az MVM-en belül, a Lévai projekt folytatására.

Ezzel átláthatatlanná vált, hogy a beruházás előkészítésében mely szervezetek milyen szerepet játszanak. Külső szemlélő számára megfelelő értelmezés lehetett, hogy a kormány valamilyen okból átvette a kezdeményezést a kérdésben az MVM-től. Innentől egyre világosabbá vált, hogy a korábbi kommunikáció, miszerint a paksi projekt egy MVM által megvalósított piaci alapú beruházás lesz, többé már nem érvényes. A – más területekre is jellemző – központosítás az új atomerőmű esetében is elérkezett. De egészen 2013 nyaráig még tartotta magát az az álláspont, hogy a kivitelező céget tenderkiírás alapján fogják kiválasztani. 2013 végére azonban kormányzati¹ nyilatkozatok² alapján egyre valószínűbb lett, hogy döntés közeledik a kérdésben, és hogy a kormány közbeszerzési eljárás nélkül, Oroszországgal kíván megállapodni.

Itt jegyzendő meg, hogy az említett kormányhatározatok alapján előírt feladatokat – többek között a létesítés finanszírozásával, műszaki tartalmával, beruházói forrásaival, az állam lehetséges szerepvállalásával (ú.n. pénzügyi hozzájárulás, állami kezességvállalás, garancia), valamint a radioaktív hulladék kezelésének stratégiájával kapcsolatban – soha nem végezték el.³

Ennek ellenére, 2014. január 14-én aláírták a megállapodást a két új reaktor építéséről, majd március 31-én az építés finanszírozásához az orosz fél által nyújtandó hitelről – ami szerint Oroszország 10 milliárd euró államközi hitelt nyújt Magyarország részére annak érdekében, hogy a paksi beruházás

megvalósuljon – írt alá egy újabb megállapodást a két ország.

Az államközi megállapodásokat az Országgyűlés elfogadta (2014 februárjában és májusában). A beruházás kormányzati felügyeletére 2014 júliusában kormánybiztost neveztek ki dr. Aszódi Attila, a Budapesti Műszaki Egyetem Nukleáris Technikai Intézete vezetőjének személyében. A beruházás kérdéseinek megvitatására, és a megvalósítását lehetővé tévő három (az építésről, az üzemanyag-ellátásról és a kiégett üzemanya kezeléséről, illetve az erőmű üzemeltetésében és karbantartásban való együttműködésről szóló) szerződés előkészítésére tárgyalások indultak Magyarország és Oroszország képviselői között, a kormánybiztos felügyeletével. A szerződéseket 2014. december 9-én aláírták, ezzel ténylegesen megindulhat a beruházás.

Az MVM Paks II Atomerőmű Fejlesztő Zrt. elnevezésű projektcég 2014 októberében közvetlen állami tulajdonba került. A bővítés ügyét a kormányon belül a Miniszterelnökség felügyeli, ide tartozik a Kormánybiztos hivatala is. A paksi beruházás központosítása ezzel teljessé vált.

Mindeközben az engedélyezés is megkezdődött. A nukleáris biztonsági engedélyezés első lépcsője, a telephelyengedélyhez szükséges vizsgálati program engedélyezése 2014 áprilisában indult. Az Országos Atomenergia Hivatal a határozatot 2014 novemberében adta ki, de a tényleges vizsgálatokat már augusztusban megkezdték. A környezeti engedélyezés a 2012-ben már lefolytatott előzetes konzultáció után a környezeti hatásvizsgálati eljárással fog folytatódni, ennek időpontja még nem ismert (a Dél-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőségnek az előzetes konzultációról szóló határozata értelmében 2014. december 21-ig kérelmezheti az MVM Paks II Atomerőmű Fejlesztő Zrt. a környezeti hatásvizsgálati eljárás megindítását, a környezeti hatástanulmány benyújtásával).

Bár az Európai Bizottság több szempontból is vizsgálja a paksi bővítés kérdését, így még korántsem biztos, hogy a beruházás és annak finanszírozása ebben a formában EU-kompatibilis, Magyarország 2015-ös költségvetése tervezetében már 28,116 milliárd forint szerepel a beruházás

¹ <http://www.dehir.hu/belfold/orban-viktor-magyarorszagon-lehet-a-legalacsonyabb-az-aramar-az-eu-ban/2013/10/18/>

² http://hvg.hu/gazdasag/20131218_Az_orszok_vihetik_a_paksi_bovitest/

³ <http://energiakontrollprogram.hu/hir/paks-2-a-kormany-sajat-szabalyait-sem-tartja-be>

céljaira. Sajtóhírek alapján ebből a projektcég kiadásait, az engedélyezések költségeit, illetve közelebbről meg nem határozott tervezési költségeket fognak fedezni.

A történeti áttekintés alapján kirajzolódik, hogy a projekt meglehetősen előkészítetlen és átgondolatlan. Számos kérdés és probléma merül fel a beruházással kapcsolatban; a következőkben ezeket tekintjük át.

KELL ÚJ PAKS?

A paksi kérdéskör tárgyalásakor a nulladik kérdés az, hogy egyáltalán szükség van-e ekkora kapacitás beépítésére a magyar villamosenergia-rendszerbe, és ha igen, azt valóban nukleáris blokkokkal kell-e megoldani. 2008-ban egy Országgyűlési határozat felszólította a Kormányt, hogy kezdje meg az új atomerőművi kapacitással kapcsolatos előkészítő munkát, és vizsgálja meg – többek között – a beruházás szükségességét. Ez azonban azóta sem történt meg. 2011-ben, a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa állásfoglalásban állapította meg, hogy amellett, hogy nem vizsgálták ténylegesen szükség van-e a többlet atomenergiára, és ha igen, milyen mértékben, nem végeztek hatásvizsgálatokat és nem folytattak le stratégiai környezeti vizsgálatot sem. A szükségességről, az alternatívákról, az új atomerőművi kapacitás energetikai/gazdasági/környezeti/társadalmi hatásairól a mai napig nem készítettek vizsgálatokat. A beruházással kapcsolatos információk legnagyobb része nem nyilvános: az Energiaklub 2009 óta folyamatosan igényel adatokat a paksi beruházással kapcsolatban, de a nyilvánosság a legtöbb esetben is kizárólag peres úton volt kikényszeríthető. A folyamatban való állampolgári részvétel lehetősége sem volt biztosított. Pedig a fent említett ombudsmani állásfoglalás is kimondta, hogy a bevonást biztosítani kell: ez lehet ugyanis a garanciája, hogy a nagy társadalmi kockázatokat minden oldalról feltárják és megvitassák olyan civil és szakértői szervezetek és magánszemélyek is, akik szakmai, gazdasági szempontból nem elkötelezettek az erőmű építése mellett. Ez azonban sosem valósult meg.

Milyen kockázatai és hatásai lehetnek a beruházásnak? Egyrészt beszélnünk kell az új

kapacitás jelenlegi rendszerbe való beépítésének hatásairól, másrészt az Oroszországgal kötött keret- és hitelszerződésből fakadó problémakörrel és azok hatásairól.

Bár a magyar kormány mindmáig nem foglalt állást egyértelműen, mikorra tervezik a két blokk üzembe helyezését, egyes körülményekből – pl. a hitelmegállapodás azon kitételéből, mi szerint a hitel törlesztését 2026-ban meg kell kezdeni – az valószínűsíthető, hogy a 2020-as évek közepén lehet a kijelölt céldátum. Magyarországnak azonban akkor nem lesz szüksége egy új atomerőmű termelte áramra. A négy működő blokk kiváltása csak a 30-as évek közepén válik esedékessé, és ha a 2020-as évek közepétől 6 blokk működne egyszerre, a többlet nukleáris forrásból származó villamosenergia-termelés indokolatlan többletköltséggel járó beruházási igényt jelentene, egyelőre felméretlen környezeti kockázatokkal járna, továbbá, a villamosenergia-piacra is korlátozó hatást fejtene ki.

Mind a telephelyen, mind a villamosenergia-hálózatban jelentős fejlesztéseket kellene végrehajtani, amelyekre csak azért lenne szükség, hogy jelenlegihez képest több, mint duplájára növekedő hűtési igényt kielégíthessék, illetve, hogy a több mint kétszer annyi megtermelt villamos energiát elszállíthassák. Mindezen beruházásokat csak a hat blokk mindössze 6-8 évig tartó együttes üzemének idejére kellene megvalósítani.

A nukleáris kapacitások olyan mértékűvé válnának a rendszerben, ami egyfelől a jelenlegi villamosenergia-igények mellett folyamatos exportkényszert jelentene (éjszakai órákban a nem nukleáris termelők leszabályozása, leállítása mellett is!), továbbá akadályát képezné a többi technológia fejlődésének. A rugalmatlan nukleáris kapacitások az igen alacsony változó költségű szél- és napenergiával versenyeznek a hálózathoz való hozzáférésért. Ez a – Németországban megvalósuló megújuló fejlesztések generálta – verseny olyan mértékűvé válhat az európai villamosenergia-piacon, hogy az a két új blokk számára önmagában, a régiek nélkül is kihívást jelenthet.

Azzal, hogy idő előtt, sürgetve és kapkodva tettük le voksunkat új atomerőművi kapacitások építése mellett, évtizedekre bebetonoztuk Magyarországot

energiaellátását, konzerválva egy olyan energiarendszert, ami mind műszaki, mind piaci értelemben várhatóan egyre kevésbé lesz képes együttműködni a teljesen más irányba fejlődő európai hálózatokkal.

GAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEK

Az új paksi atomerőmű megépítése a járulékos beruházásokkal együtt 4-5000 milliárd forint közpénz elköltését jelentené. Ehhez 10 milliárd euró hitelt nyújt Oroszország, a többit Magyarországnak kell előteremtenie. A paksi atomerőmű új reaktorai várhatóan drágán, kWh-nként legalább 30 forintért termelnének. Ez azt jelenti, hogy a lakossági áramár a jelenleginek mintegy másfélszeresére nőne. Egy aktuális példa, a Nagy-Britanniába tervezett Hinkley Point C atomerőmű esete azt mutatja, hogy a jelenleg kalkulált, atomerőmű által megtermelt áram ára nagyjából dupla annyi, mint amennyi az áram nagykereskedelmi ára napjainkban, és drágább a legtöbb megújulóenergia-technológia által termelt villamos energiánál. Ezért kérdéses, hogy eladható lesz-e az új paksi blokkok által termelt áram.

Ha a hitelek költségeit az állam fogja állni, akkor az évi legalább 400 milliárd forint többletterhet fog jelenteni a költségvetésnek. Tehát vagy ennyivel többet kell beszédni az adófizetőktől, vagy más kiadásokat kell majd csökkenteni (pl. még kevesebb jut majd egészségügyre, oktatásra). Bárhogy is lesz, a gigaberuházás következtében csökkenne országunk versenyképessége, hiszen végső soron a magyar gazdaságnak kell majd kitermelnie a pénzt.

A paksi telephelyen kívül a már említetteken felül további beruházásokat kell végrehajtani, pusztán az oroszok által szállított blokkok mérete (1200 MW) miatt. Ez a jelenlegi 500 MW-nyi tartalékapacitást (amiket minden villamosenergia-rendszerben a legnagyobb méretű termelő egységhez kell méretezni, ez Magyarországon ma az egyenként 500 MW-os paksi blokkokat jelenti) 700 MW-tal növelni kell, azaz ennyi új erőművet kell építeni az országban. Ezek a beruházások több száz milliárdos beruházási igénnyel növelnék a projekt teljes költségét, amit, az erőművek fenntartásának költségeivel együtt, a lakoságnak szintén az áramárban és/vagy adók formájában kell majd megfizetnie, tovább rontva a beruházás megtérülését a nemzetgazdaság szintjén.

Egy ekkora beruházás esetében mindig számolni kell a korrupciós kockázatokkal. A paksi atomerőmű építése kapcsán már a kihirdetésekor egyértelmű volt, hogy a kevés lehetséges szereplő közül az orosz Roszatom Állami Atomenergia Ügynökség lesz a kivitelező. A kiválasztás folyamata és kritériumai nem voltak nyitottak, ez mindkét fél oldaláról nagyobb lehetőséget ad visszaélésekre és korrupcióra, mintha szabályozott és nyilvános keretek között történt volna mindez. Nemzetközi empirikus vizsgálatok alapján, hasonló projekteknél a beruházás értékének legalább az 5%-a van kitéve a korrupció veszélyének. Magyar adatok viszont ennek közel háromszorosára, a beruházás összegének 13-16%-ára teszik a megvesztegetési díj arányát. A korrupcióhoz kapcsolódó társadalmi veszteség azonban ennek többszörösét is elérheti. Ez több száz milliárd forintos adófizetői veszteséget jelent egy ekkora beruházási tétel esetén.

A HITELKONSTRUKCIÓ ÉS KOCKÁZATAI

A megállapodás értelmében Oroszország 10 milliárd euró hitelt nyújt Magyarországnak, a paksi atomerőműben építendő két újabb, orosz blokk építésére, 2014-2025 között. A projekt költségeinek 80%-át finanszírozza az orosz fél, a többit a magyar félnek kell előteremtenie. A hitelt 21 év alatt kell visszafizetni, a törlesztést a két blokk elkészülte után, de legkésőbb 2026. március 15-én meg kell kezdeni. Évente két részletben kell fizetni, március és szeptember 15-én. A hitel kamata 3,95-4,95% között változik; az építés időtartama alatt a legalacsonyabb a kamat, majd sávosan növekszik, a visszafizetés utolsó hét évében érve el a legmagasabb értéket.

Míg a kamatfeltételek kedvezőnek mondhatóak, addig a hitel egyéb kondíciói, illetve egyes tisztázatlan körülmények aggályokat ébresztenek. Így nem világos, mi történik, ha a blokkok nem készülnek el 2026. március 15-ig; az orosz fél által kiállított számlák elbírálására mindössze 15 napot ad a megállapodás, ami a vitás helyzetek kezelésére nem állapít meg sem irányadó jogot, és nem határoz meg megfelelő mechanizmust sem az ilyen helyzetek kezelésére. Amennyiben Magyarország 15 napot késik az esedékes részlet utalásával, az eredeti kamat 1,5-szeresét jelentő büntetőkamatot helyez kilátásba a megállapodás, és azzal is fenyeget, hogy ha 180 napot késik bármely részlet megfizetésével a

magyar fél, akkor Oroszország elállhat a megállapodástól, és a teljes hitel egy összegben visszakövetelhetővé válik.

Mindezen szigorú, és egyoldalú feltételek miatt a megállapodás kedvezőtlené válhat Magyarország számára a jövőben.

Mivel a beruházás finanszírozásához az állam veszi fel a hitelt, értelemszerűen merül fel a kérdés, hogy milyen államháztartási, költségvetési következményekkel kell kalkulálni. Az Európai Unió jelenleg hatályos statisztikai elszámolási szabályai alapján a projektet minden bizonnyal a kormányzati szektorban kell majd elszámolni.

A beruházás óriási terhet fog róni az országra az építkezés ideje alatt. Magyarország ugyanis jelenleg 80 százalékos körüli GDP-arányos adósságrátával rendelkezik, ezt a vonatkozó szabályozás értelmében 2024-re mindenképpen 70 százalékos környékére kell csökkenteni. Mivel közben meg fog jelenni az államháztartás mérlegében a GDP 10 százaléka körüli paksi beruházás, ugyanakkor mértékben kell csökkenteni az adósságrátát a beruházás időtartama alatt – azaz, valójában nem 10, hanem 20%-nyi csökkentést kell elérni! A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a beruházás időtartama alatt adókat kell növelni, vagy a kiadásokat kell csökkenteni, évente 400-450 milliárd forint értékben (pl. 35%-ra kellene emelni az ÁFÁ-t, vagy a szociális kiadásokat, egyéb kormányzati beruházásokat, a vállalkozások támogatását kell majd lefaragni). A hiteltörlesztést hiába kell csak 2026-ban megkezdeni, a paksi beruházás pénzügyi terhet nem lehet a jövő generációkra hárítani, hanem elsősorban azoknak kell viselniük, akik a beruházás idejében fizetik az adókat vagy részesülnek a közpénzekből.

Ezért, a fenntartható és átlátható költségvetési politika alkotmányos követelményének megfelelően, a kormánynak nyilvánosságra kellene hoznia feltételezéseit, számításait és a szükségessé váló kiigazító költségvetési intézkedésekkel kapcsolatos konkrét elképzeléseit. Amennyiben nem tervezik a projekt csúsztatását, legkésőbb a 2015 tavaszi – 2018-ig előrettekintő – konvergencia programban be kellene mutatni ezeket az elképzeléseket.

MIT SZÓL AZ EU?

Komoly kérdésként vetődik fel, hogy a tervezett finanszírozási konstrukció nem minősül-e állami támogatásnak. Az állami támogatás ugyanis alapesetben tiltottnak számít az Európai Unió jogszabályai szerint, így mindenképpen egyeztetni kell majd ebben a kérdésben velük. A szerződések megkötésekor hangoztatott terv, miszerint az építés költségei nem épülnének bele az áram árába, hanem teljes egészében a költségvetésből finanszíroznák, valószínűleg nem menne át az Európai Bizottság Versenyjogi Főigazgatóságán (ők vizsgálják ki a tiltott állami támogatással kapcsolatos eseteket). A finanszírozás ebben a formájában teljesítené a tiltott állami támogatás összes kritériumát: állami forrásból valósul meg a beruházás; a támogatás szelektív, hiszen nem terjed ki a többi gazdasági szereplőre; a támogatásnak versenytorzító hatása van, hiszen piaci alapon nem tudna megépülni Paksz; és a tagállamok közötti kereskedelemre is hatása van, hiszen az államilag támogatott – és így a piaci ár alatt maradni tudó – villamos energia versenyelőnybe kerülhet az exportpiacon. Valószínűleg ebből a megfontolásból a magyar álláspont megváltozni látszik: a paksi kormánybiztos mostanában már arról beszél, hogy minden költség be fog kerülni a villamos energia árába. Ez azonban felveti a versenyképesség nagyon fontos kérdését: gazdaságos és megtérülő-e egy ilyen beruházás manapság az energiapiacra.

Hasonlóan vizsgálni kell annak jogszerűségét, hogy nemzetközi közbeszerzési kiírás nélkül kötötték meg a megállapodást. Kormányzati kommunikáció szerint az Európai Bizottság rábólintott a tender nélküli szerződéskötésre, de ezt hivatalos európai forrásból nem erősítették meg, sőt, az ezzel kapcsolatos eljárást a Belső Piaci és Szolgáltatási Főigazgatóság már el is indította.

Az államháztartási problémákról az előzőekben már volt szó. EU-s viszonylatban harmadik kérdésként felmerül a hitel adósságpálya-módosító hatása, és az adósságráta tartásának kérdése, amelynek vizsgálata a Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóságának lehet majd feladata.

ENERGIAFÜGGŐSÉG, ELLÁTÁSBIZTONSÁG

A két újabb blokk megépítése a hazai villamosenergia-termelés döntő részét egyetlen energiahordozóra és technológiára állítaná át, fizikailag egyetlen telephelyen koncentrálódva. Ennek számos ellátásbiztonsági kockázata van. Amennyiben a telephelyen bármilyen (pl. műszaki, környezeti) okból ellehetetlenülne a villamosenergia-termelés, az mind rövid, mind hosszú távú kiesés esetén veszélyeztethetné az ország ellátását. Mindezek miatt az ország erősen függne a technológiától és az üzemanyag beszállítójától, még akkor is, ha a törvényben előírt kétévi üzemanyag-készlettel rendelkezik. Mivel Paks négy működő reaktorán felül az újakat is orosz beszállító látná el üzemanyaggal, így az orosz forrás esetleges kiesése súlyos helyzet elé állítaná a döntéshozókat. Elvi lehetőség ugyan van arra, hogy nem orosz forrásból szerezzen be Magyarország üzemanyagot, de ennek gyakorlati megvalósítása nehézségekbe ütközhet. A rendelkezésre álló idő alatt nem garantált, hogy megfelelő minőségben és mennyiségben tudjanak szállítani a potenciális gyártók, valamint az újfajta üzemanyag engedélyezésének időtartama is növeli a kockázatokat.

A 2014. januári keretszerződés a kiégett fűtőelemek kérdésében egyébként nem fogalmaz egyértelműen. A szöveg szerint a Felek megállapodást kötnek a kiégett fűtőelemek elszállításáról, annyi ideig, ameddig az üzemanyagot Oroszországtól szerezniük be. A kint feldolgozott fűtőelemekből származó hulladékot pedig visszaszállítják Magyarországra. De hogy ezt a megállapodást kötelező-e megkötni, az nem világos. Így nem világos az sem, hogy szükséges-e a fűtőelemek hazai elhelyezésével számolni, vagy sem, azaz, hogy függővé válunk-e a nukleáris hulladékok tekintetében is az oroszoktól vagy sem.

Mindezekon felül, a tervezett beruházásnak további függőségi kockázatai is vannak: az erőmű építésére felveendő orosz hitel, tekintettel annak előnytelen feltételeire is, több évtizedig kötné le Magyarországot Oroszország mellett. Ez a helyzet az amúgy is fennálló energetikai függőségi viszonyt tovább torzíthatja, Magyarország hátrányára.

GEOPOLITIKAI KOCKÁZATOK

A megállapodást hiába próbálja a kormány pusztán energetikai kérdésként kezelni, annak mindenképpen van egy jelentős külpolitikai költsége is. Egyrészt a magyar kormány teljes egészében figyelmen kívül hagyta az EU versenypiaci, finanszírozási, illetve az államadósság növelésével kapcsolatos aggályait, aminek még következményei lehetnek. Másrészt kifelé úgy látszik, hogy Pakson túlmenően egy nagyobb horderejű, sok területre kiterjedő, komplex együttműködés formálódik Oroszországgal. Magyarország megítélését tovább rontja, hogy mindez az ukrajnai válsaggal egy időben történik, amely során Magyarország például többször is az Oroszország ellen hozott szankciók ellen lépett fel. Ez a szoros kapcsolat mindezek miatt zavarokat okozhat Magyarország szövetségesi rendszerében, aminek következményei máris látszanak: az Egyesült Államok 2014 őszén számos fórumon és formában fejezte ki aggályát Magyarországnak a paksi bővítés és a Déli Áramlat gázvezeték ügyében Oroszországgal kötött megállapodásai miatt. Az Európai Unió intézményei, és annak nagyobb tagállamai nyilvánosan ugyan még nem fejezték ki az Egyesült Államokéhoz hasonló egyértelműséggel rosszallásukat, de ez nem zárja ki azt, hogy Magyarországot Oroszország Unión belüli érdekérvényesítésének segítőjeként fogják kezelni, ami légüres térbe helyezheti az országot. Az együttműködés a visegrádi négyek együttműködését akár fel is robbanthatja, aminek Magyarország szempontjából kizárólag az elszigetelődés lehet az alternatívája. Mindezek közül egyik sem lehet cél.

Kérdéses, hogy a nukleáris megállapodásból ki lehet-e lépni. A részletes (a korábban már említett építési, üzemanyag-szállítási, karbantartási) szerződések megkötéséig erre volt módja Magyarországnak, mivel a januári megállapodást indoklás nélkül fel lehet mondani, a hitelmegállapodás pedig ugyan ilyesmiről nem rendelkezik, de annak tartalommal való feltöltéséhez szükségesek voltak ezen szerződések. Ezek aláírása után minden bizonnyal sokkal nehezebbé vált a megállapodás visszamondása, aminek az árát jó eséllyel Magyarországnak kell megfizetnie.